

TEZA:

Radca prawny nie wypełnił obowiązku doskonalenia zawodowego i nie uzyskał 22 wymaganych punktów szkoleniowych, liczonych proporcjonalnie, czym naruszył obowiązek dbania o rozwój zawodowy poprzez kształcenie ustawiczne a także obowiązek stosowania się do uchwał organów samorządu radców prawnych.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał karę pieniężną w wysokości 7800 zł za adekwatną do popełnionego czynu.

Sygn. akt WO-192/22

ORZECZENIE

z dnia 19 stycznia 2023 r.

**Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie
w składzie:**

Przewodniczący: S WSD Rafał Rybnik - sprawozdawca

Sędziowie: S WSD Katarzyna

Broclawik

S WSD Krzysztof Buczek

Protokolant: Piotr Ciepiński

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Waclawa Góreckiego

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2023 r. w Warszawie na rozprawie sprawy radcy prawnego R.K. wpisanego na listę radców prawnych Rady Okręgowej Izby Radców prawnych – nr wpisu (...),

obwinionego o niewypełnianie w okresie od 01.01.2018 r. do 31.12.2020 r. obowiązku szkolenia zawodowego określonego uchwałą Nr 103/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 11 grudnia 2015 r. w sprawie Regulaminu zasad wypełnienia obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku oraz nieuzyskanie

22 wymaganych punktów szkoleniowych w cyklu szkoleniowym 01.01.2018 r. do 31.12.2020 r.,

tj. o czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 14 ust. 1 i 2 i art. 61 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego

na skutek odwołania obwinionego radcy prawnego R. K. z dnia 31 sierpnia 2020 (pisownia oryginalna, data wpływu 05.09.2022 r.) od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 22 czerwca 2022 r., sygn. akt: OSD 10/2022

orzeka:

1. utrzymuje zaskarżone orzeczenie w mocy;
2. zasądza od obwinionego radcy prawnego R. K. koszty postępowania odwoławczego w kwocie 1 800.00 zł (słownie złotych: jeden tysiąc osiemset) na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych.

Uzasadnienie

W dniu 22 czerwca 2022 r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP po rozpoznaniu na rozprawie sprawy przeciwko radcy prawnemu R.K., obwinionemu o to, że nie wypełnił obowiązku doskonalenia zawodowego i nie uzyskał 22 wymaganych punktów szkoleniowych w cyklu szkoleniowym, który trwał od 1 stycznia 2018r. do 31 grudnia 2020r. i czym naruszył obowiązek dbania o rozwój zawodowy poprzez kształcenie ustawiczne a także obowiązek stosowania się do uchwał organów samorządu radców prawnych, tj. popełnił czyn z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w związku z art. 14 ust. 1 i 2 oraz art. 61 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w związku z Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku, stanowiący załącznik do uchwały nr 103/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 11 grudnia 2015 r. w sprawie Regulaminu

zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku:

1. uznał radcę prawnego R. K. za winnego zarzucanego mu czynu i wymierzył za to karę pieniężną w wysokości 7.800 zł (trzykrotność minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dacie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, tj. 3 x 2.600,00 zł brutto);
2. na podstawie art. 70⁶ ust. 2 i 3 ustawy o radcach prawnych zasądził od obwinionego radcy prawnego R.K. na rzecz OIRP tytułem zwrotu kosztów postępowania dyscyplinarnego kwotę 500 zł.

W uzasadnieniu orzeczenia Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wskazała, iż całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy w sposób niebudzący wątpliwości potwierdza, iż obwiniony nie uzyskał wymaganych od niego 22 pkt szkoleniowych w cyklu szkoleniowym 2018-2022, pomimo że pismem z dnia 8 grudnia 2020 r. Biuro OIRP przypomniało o konieczności realizacji obowiązku szkoleniowego. W toku postępowania obwiniony nie złożył żadnych wyjaśnień, które to wyjaśnienia mogłyby usprawiedliwić obwinionego lub przedstawić jakiegokolwiek okoliczności łagodzące.

Wymierzając obwinionemu karę OSD OIRP uznał, że orzeczona kara jest wystarczająca dla osiągnięcia wobec radcy prawnego R.K. celów kary, w szczególności, że kara spełni swoją funkcję prewencyjną. W ocenie OSD wymierzona kara jest karą adekwatną do wagi przypisanego czynu, wystarczająco dolegliwą, zaś obwiniony nie przedstawił Sądowi żadnych dowodów, z których wynikałoby że orzeczona kara będzie dla niego nadmiernym obciążeniem finansowym.

Od niniejszego orzeczenia odwołanie złożył obwiniony wnosząc o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez ukaranie go karą pozbawienia prawa do wykonywania zawodu oraz o „orzeczenie o kosztach za obie instancje”.

W uzasadnieniu odwołania obwiniony podał, iż jedynym motywem organów dyscyplinarnych działających przy OIRP było nałożenie bardzo dolegliwej kary pieniężnej w celu „finansowego zrujnowania” obwinionego. Zdaniem obwinionego OSD znana jest jego sytuacja zawodowa tzn. że od 1 sierpnia 2019 r. jest na emeryturze i nie wykonuje zawodu oraz że dochody obwinionego są „ograniczone”. Ponadto obwiniony zarzucił, że OSD nie uwzględniło jego wniosku o wymierzenie mu kary

dyscyplinarnej pozbawienia prawa do wykonywania zawodu, co do której chciał się dobrowolnie poddać. Końcowo obwiniony z ostrożności procesowej podniósł, że OSD dokonał błędnej wykładni uchwały Nr 103/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 11 grudnia 2015 r. w sprawie regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu tego obowiązku. Zdaniem obwinionego obowiązek szkoleniowy dotyczy wyłącznie radców prawnych aktywnych zawodowo, gdyż wiedza uzyskana podczas szkoleń może być spożytkowana jedynie w trakcie praktycznego wykonywania zawodu. Ponadto przepisy ustawy o radcach prawnych nie przewidują obowiązku „permanentnego szkolenia”.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny ustalił i zważył, co następuje:

Odwołanie obwinionego nie zasługuje na uwzględnienie.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny przyjął ustalenia w zakresie stanu faktycznego poczynione w niniejszej sprawie przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP za własne.

Na wstępie należy wspomnieć, że podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego za czyny sprzeczne z zasadami etyki lub godnością zawodu jest z jednej strony przepis ustawowy - art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, a z drugiej - uzupełniający przepis zawarty w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego. Wskazany przepis ustawy przewiduje, że podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej są czyny sprzeczne m.in. z zasadami etyki radcy prawnego. Podstawa ta ma charakter blankietowy, a więc samodzielnie nie pozwala na ustalenie, czy określone zachowanie wypełnia ustawowe znamiona przewinienia dyscyplinarne. Zatem, dla przyjęcia odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego konieczne jest wskazanie konkretnej zasady uregulowanej w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego. I odwrotnie - uregulowanie zawarte w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego również nie może stanowić samoistnej, materialnoprawnej podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej o charakterze represyjnym (por: wyrok SN z 29 października 2009 r., SDI 22/09). Materialnoprawna podstawa przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej za popełnienie czynu sprzecznego z zasadami etyki radcy prawnego, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej, musi mieć oparcie w przepisie rangi ustawowej, czyli we wspomnianym art. 64 ust. 1 ustawy, a uzupełniająco w przepisach zawartych w Kodeksie Etyki Radcy

Prawnego normujących i określających odpowiedzialność za czyn realizujący wprost znamiona przewinienia dyscyplinarnego (zob: wyrok SN z 15 lipca 2010 r., SDI 12/10, wyrok SN z dnia 6 listopada 2014 r., SDI 32/14, wyrok SN z dnia 18 grudnia 2015 r., SDI 54/15).

Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazuje przy tym, że obowiązek doskonalenia zawodowego jest obowiązkiem ustawowym. Określenie przez organy samorządu adwokackiego sposobu realizacji i egzekwowania tego obowiązku ma umocowanie ustawowe i w niczym nie narusza konstytucyjnych praw obwinionego (por. orzeczenia SN z dnia 13 grudnia 2016 r., SDI 60/16 oraz z dnia 9 lutego 2017 r., SDI 84/16).

W przedmiotowej sprawie obwiniony w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2022 r. winien uzyskać 22 punkty szkoleniowe, czego nie dopełnił. Zgodnie bowiem z § 7 Regulaminu zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu tego obowiązku obowiązek doskonalenia zawodowego uważa się za wypełniony, jeżeli w każdym cyklu szkoleniowym radca prawny uzyska minimalną liczbę 40 punktów szkoleniowych (ust. 1). Radcowie prawni wpisani na listę radców prawnych przy nie pełnym cyklu szkoleniowym, są zobowiązani do uzyskania punktów szkoleniowych w liczbie proporcjonalnej do okresu pozostałego do końca tego cyklu.

Zobowiązanie do uzyskanie określonej ilości punktów w ramach tzw. szkolenia ustawicznego - jak wyżej wskazano - jest nakładane przez samorząd radcowski w ramach jego ustawowych kompetencji i wiąże wszystkich jego członków a jego niewypełnienie stanowi delikt dyscyplinarny. Dobrem naruszonym jest w tym przypadku obowiązek doskonalenia zawodowego radców prawnych, a celem - podnoszenie poziomu świadczonych usług. Innym dobrem jest zaś szacunek i lojalność członków wobec organów samorządu radców prawnych, przejawiająca się m.in. poprzez stosowanie się do ich uchwał (art. 61 KERP).

Stopień naruszenia tego dobra w przypadku nieuzyskania żadnego z obowiązkowych punktów trudno uznać za znikomy. Obowiązek doskonalenia zawodowego dotyczy wszystkich radców prawnych. Należy podkreślić, że jest on kontestowany przez część środowiska, która stoi na stanowisku, że wykonuje zawód zaufania publicznego a radcowie prawni są osobami na tyle odpowiedzialnymi, iż nikt

nie powinien im narzucać ram i form samokształcenia. Organy samorządu są zaś przeciwnego zdania.

Trzeba też przypomnieć, iż Regulamin daje możliwość skorzystania ze szkoleń w formie e-learningu a w szczególnych przypadkach - wystąpienia o zwolnienie z realizacji obowiązku szkoleniowego, bądź zmniejszenia jego wymiaru. Samorząd zakłada więc istnienie sytuacji wyjątkowych, muszą być one jednak szczegółowo wykazane przez osobę zainteresowaną. Akta nie dostarczają dowodów na podjęcie przez obwinionego inicjatywy w tym zakresie.

Sąd w niniejszym składzie uznał, iż orzeczona przez OSD kara nie jest nazbyt wygórowana, w szczególności zestawiając ją z wnioskiem obwinionego o wymierzeniu mu nasurowszej kary zawartej w katalogu kar dyscyplinarnych, tj kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu. Zgodnie z art. 53 k.k. w zw. z art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, Sąd wymierzając karę winien brać pod uwagę, aby jej dolegliwość nie przekroczyła stopnia winy, uwzględniać stopień społecznej szkodliwości czynu, potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa oraz właściwości i warunki osobiste obwinionego, a także jego sposób życia przed popełnieniem czynu i zachowanie po jego popełnieniu.

Należy mieć na uwadze, że art. 438 pkt 4 KPK odnośnie do wymiaru kary stanowi podstawę zmiany rozstrzygnięcia z powodu „rażącej niewspółmierności”, co stanowi klauzulę generalną o charakterze ocennym. KPK nie zawiera kryteriów niewspółmierności, wobec czego koniecznym jest odwoływanie się do poglądów wyrażonych w doktrynie lub orzecznictwie, gdzie „rażący” określa się przede wszystkim jako „dający się łatwo stwierdzić”, „wyraźny”, ale także „bardzo duży” (vide np. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2022, art. 438.), zaś wystąpienie rażącej niewspółmierności zauważa się, gdy orzeczona kara nie uwzględnia w należyty sposób stopnia społecznej szkodliwości przypisywanego czynu lub nie realizuje wystarczająco celu kary, w tym z uwzględnieniem jej celów zapobiegawczych i wychowawczych. Oznacza to nie mniej niż znaczną, wyraźną i oczywistą, niedającą się zaakceptować dysproporcję między karą wymierzoną, a taką która obiektywnie mogłaby zostać uznana za zasłużoną (sprawiedliwą) – z uwzględnieniem prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary oraz zasad ukształtowanych przez orzecznictwo (por. wyroki SN: z 26.06.2006 r., SNO 28/06,

LEX nr 568924; z 22.10.2007 r., SNO 75/07, LEX nr 569073; z 30.06.2009 r., WA 19/09, OSNwSK 2009, poz. 1255). Rażąco niewspółmierność kary, jako brak zachowania proporcji, należałoby zatem powiązać nie tyle z jej oczywistym charakterem, co ze skalą i natężeniem tej niewspółmierności. Sąd powinien zatem dokonać oceny zachowania proporcji pomiędzy wymiarem kary, a okolicznościami, które miały wpływ na to rozstrzygnięcie.

Mając na uwadze powyższe oraz stopień społecznej szkodliwości zarzucanego obwinionemu czynu, jak również zachowanie obwinionego w toku postępowania, a nadto że obwiniony w żaden sposób nie wykazał (nie uprawdopodobnił) okoliczności co do jego stanu majątkowego, czy faktycznie nie prowadzi działalności gospodarczej lub nie podejmuje dodatkowego zatrudnienia. WSD uznał, że orzeczona kara w postępowaniu przez sądem I instancji nie jest rażąco wygórowana. Zdaniem WSD orzeczona kara jest zasadna do stopnia winy obwinionego i spełni cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do radcy prawnego. W toku postępowania dyscyplinarnego, zarówno przed Rzecznikiem Dyscyplinarnym jak Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym obwiniony nie podjął żadnej inicjatywy dowodowej, która mogłaby poprawić jego sytuację procesową chociażby w zakresie wymiaru kary. Wręcz przeciwnie prezentowana przez obwinionego postawa w toku całego postępowania ukazuje jego lekceważący stosunek do samorządu radcowskiego którego w dalszym ciągu jest członkiem, do organów samorządu jak i przepisów oraz regulacji dotyczących wykonywania zawodu radcy prawnego, zaś sam wniosek obwinionego o wymierzenie mu najwyższej kary dyscyplinarnej – pozbawienia prawa do wykonywania zawodu – został potraktowany jako swoistego rodzaju linię obrony, którą WSD ocenił jako zmierzającą jedynie do uwolnienia się obwinionego od odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz innych postępowań dyscyplinarnych prowadzonych z jego udziałem (lub co do jego osoby) – jako taka nie znalazła uznania Sądu.

Mając na uwadze powyższe Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekł jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach zostało oparte o art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych, w związku z § 1 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 oraz § 3 ust. 2 uchwały nr 86/IX/2015 w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego.